

Lietuvybė Rugalande

Zenonas MAČIULAITIS

Rugalando lietuvių bendrija (RLB) įsteigta 2012 m. sausio 14 d. Sandneso mieste, Rogalando apskrityje, pietvakarių Norvegijoje. Bendrijos kūrimosi užuomazgos siekia 2011 metų pabaigą, kai per socialinius tinklus Viktorija Rudytė-Davies Stavangerio apylinkėse gyvenančius lietuvius sukviėtė aptarti bendrijos steigimo. Bendrija yra viena iš didžiausių Norvegijoje susikūrusių lietuvių bendruomenių.

Pagal bendrijos įstatus, valdyba renkama kas 2 metai. Ją sudaro valdybos pirmininkas Saulius Trepekūnas, kuris visoms kadencijoms buvo perrenkamas pirmininku nuo bendrijos įkūrimo, valdybos pirmininko pavaduotojas Zenonas Mačiulaitis, taip pat valdyboje dirbantis nuo pat bendrijos įkūrimo, kasininkė Dainora Japerteitė, sekretorė Jurgita Jensen ir kiti nariai: Julius Berger, Lina Mikšytė, Gitana Gudauskaitė.

Kadangi, pagal Norvegijos įstatymus, nariu gali būti tik asmuo, susimokėjęs nario mokestį, kiekvienais metais narių skaičius svyruoja. Vieni pamiršta sumokėti nario mokestį, kiti sugrįžta gyventi į Lietuvą, dar kiti nustoja būti nariais. Šiuo metu bendrijoje yra apie 260 narių. Pradėjus veikti bendrijai ypač aiškiai suvokėm, kokie svarbūs yra juridinis statusas ir organizuotai vykdoma veikla. Kai tekdavo prašyti Norvegijos valstybinių ar savivaldos institucijų pagalbos prisistatant tik lietuviais, mus ne visada išgirsdavo, bet kai jau kreipiamės kaip oficialiai registruota bendrija iškart įdėmiai suklūsta ir ledai pajuda. Ypač svarbu, kad pagal Norvegijos įstatymus registruotoms organizacijoms galima pretenduoti gauti paramą. Nemažai pasiūlymų gaunam iš Lietuvos organizacijų ir institucijų.

Vienas iš bendrijos įstatuose nurodytų tikslų yra lietuviškos tapatybės išlaikymas, stiprinimas ir puoselėjimas. Todėl tais pačiais metais, kai buvo įsteigta bendrija,

buvo įkurta ir Rugalando lituanistinė mokykla. Supratome, kad vaikams, esantiems kitoje kalbinėje ir kultūrinėje aplinkoje, reikia padėti išlaikyti savo kalbą, tradicijas, kultūrą. Vienai kartai keičiant kitą, atėjusi nauja karta perima buvusiosios vairą, atsakomybes, kūrybinį potencialą.

Pradžioje veikla vystėsi komitetų pagrindu: katalikų, labdaros, rankdarbių, krepšinio. Veiklai išibėgėjus, žmonių socialiniams ryšiams bręstant, susikūrė kolektyvai, kurie pradėjo labai aktyviai dalyvauti bendrijos gyvenime. Lietuvių liaudies šokių kolektyvas „Jorė“ (vadovė Ineta Trepekūnė), lietuvių mišrus choras „Baltija“ (vadovė Kristina Janušauskė), Rugalando lietuvių vokalinis ansamblis „Šeimyna“ (vadovas Gintautas Skiudulas), sporto klubas (vadovas Remigijus Ratkevičius).

Rugalando lituanistinei mokyklai, kuri pradžioje vadinosi Rugalando vaikų laisvalaikio centru „Draugystė“, vadovauja Laimutė Karaliūnienė. Mokykloje dirba 7 mokytojos: Karolina Tubutienė, Dovilė Faizovaitė, Toma Mockutė, Regina Irnastaitė, Vaida Matutienė, Kristina Janušaukė ir Jurgita Jensen. Kad mokytojoms būtų lengviau dirbti, yra sukurtas tėvų komitetas, padedantis tvarkyti kai kuriuos organizacinius reikalus, jam vadovauja Remigijaus Ratkevičius. Mokyklą lanko apie 60 mokinių. Rugalando lituanistinėje mokykloje pamokos vyksta kas antrą šeštadienį, jų metu vaikai mokosi lietuvių kalbos ir kultūros. Mokytojos išradingai pritaiko pamokas prie artėjančių valstybinių ar tradicinių lietuviškų tautinių švenčių. Prieš Vasario 16-ąją ar Kovo 11-ąją pamokų metu vaikai piešia piešinius šių valstybinių švenčių tematika, rengia pasirodymo programą iškilmingam

minėjimui ir kartu švenčia su visa lietuvių bendrija. Atėjus Užgavėnių metui, mokiniai gamina kaukes, o paskui, pasipuošę Užgavėnių atributika, stebi Lašininio ir Kanapinio kovą, atsisveikina su more. Labai įsimintina yra Motinos diena. Norvegijoje Motinos diena švenčiama antrąjį vasario sekmadienį, bet Rugalando lietuvių mokyklos auklėtiniai, paruošę mamoms programą, kartu su visa lietuvių bendrija švenčia ir savo mamoms sveikina, kaip ir Lietuvoje, pirmąjį gegužės sekmadienį. Nors norvegų kultūroje dominuoja Helovyno šventė, artėjant lapkritį minimai mirusiųjų pagerbimo dienos, mokyklos auklėtiniai supažindinami su lietuviškomis mirusiųjų pagerbimo tradicijomis. O artėjant Kalėdoms mokykloje vaikai minko tešlą, kepa kūchiukus ir šitaip, tiesiogiai prisiliedami prie medžiagos, susipažįsta su Kūchių tradicijomis. Pati didžiausia mokyklos šventė yra Vaikų Kalėdos. Specialiai šiai šventei bendrija nuomoja didelę salę, auklėtinių tėvai ją puošia dekoracijomis, vaikai su mokytojais ruošia programą, o paskui visi nekantriai laukia Kalėdų Senelio ir jo atvežtų dovanų.

Vaikai ne tik mokosi lietuvių kalbos ir kultūros, bet ir yra pratinami būti aktyviais piliečiais ir dalyvauti visuomeniniame gyvenime, įsijungti į bendrijos veiklą. Jie su mokytojais ruošia programą, dalyvauja bendrose lietuvių šventėse. Taip pat vaikai ugdomi galvoti ir apie likimo nuskriaustus bendraamžius. Mokykla dalyvauja Labdaros ir paramos akcijoje onkologinėmis ligomis sergantiems

vaikams remti, renka lėšas Lietuvoje įsteigtam fondui „Rugutė“. Mokiniai su tėvais gamina palankaus vėjo malūnėlius, juos parduoda bendrijos rengiamoje „Kaziuko mugėje“ ir surinktą labdarą siunčia į Lietuvą.

Bendrijos nariai dalyvauja Europiniuose lietuvių renginiuose, yra kviečiami žmonės iš Lietuvos, kurie skaito paskaitas, pristato savo darbus. Bendrija dalyvavo programos Erasmus projekte „Re-In-Bridge“, kuris sujungė Jungtinės Karalystės lietuvių bendruomenę, Romoje, Italijoje, veikiančią asociaciją „Prometeo“ ir Alytaus verslo konsultacinį centrą. Šią vasarą, kaip ir beveik kiekvienais metais, bendrijos atstovai dalyvauja kasmetiniame Europos lituanistinių mokyklų sąskrydyje „Draugystės tiltas“ Atėnuose, jį organizuoja Pasaulio Lietuvių Bendruomenės Švietimo komisija, Lietuvos švietimo ministerija ir šalies, kurioje vyksta renginys, lietuvių bendruomenė. Šiais metais Rugalando lietuvių bendrijos ir Norvegijos lietuvių bendruomenių tarybos pirmininkas Saulius Trepekūnas vyko į Londoną pasveikinti Jungtinės Karalystės lietuvių bendruomenės 70 metų jubiliejaus proga, taip pat Saulius dalyvavo Pasaulio Lietuvių Bendruomenės XVII Seime Vilniuje, o Rugalando lietuvių valdybos pirmininko pavaduotojas Zenonas Mačiulaitis dalyvavo Lietuvos Respublikos diplomatinių atstovybių ir konsulinių įstaigų vadovų ir lietuvių kraštų bendruomenių lyderių Europoje suvažiavime Hiutenfelde, Rennhofo pilyje, Vasario 16-osios gimnazijoje. Rugalando lietuvių bendrijos sporto kuratorius Remigijus Ratkevičius pakvietė lietuvius iš Bergeno, Drameno, Kristiansando ir iš mūsų bendrijos dalyvauti XI Pasaulio lietuvių sporto žaidynėse Druskininkuose. Remigijaus organizuotoje grupėje dalyvavo 12 žmonių, tarp jų ir 4 Rugalando lietuviai. Sportininkai rungėsi 100, 800, 5000 m. bėgimo, estafetės 8×800 m., šuolio į tolį, disko metimo, šaudymo, šachmatų, biliardo rungtyse. Iškovojo 4 aukso, 2 sidabro ir 4 bronzos medalius.

Linas T. Photo

Bendrijoje švenčiamos Vasario 16-oji, Kovo 11-oji, rengiama Kaziuko mugė, minima Motinos diena. Gegužės 17-osios, Norvegijos nacionalinės dienos, proga pasipuošę lietuviškais tautiniais rūbais dalyvaujame norvegų eisenoje. Šis paradas, norvegiškai vadinamas „Folketoget“ („Žmonių traukinys“), yra pagrindinis norvegų nacionalinės dienos akcentas. Organizacijos, klubai, draugijos rikiuojasi į iš anksto suskirstytą eilę su savo vėliavomis, vilkėdami tautiniais kostiumais, uniformomis ar sporto rūbais, ir dainuodami, skanduodami, grodami, šokdami eina pagrindinėmis miestų gatvėmis, o abipus gatves minios žmonių, pasipuošusių norvegiškais tautiniais kostiumais „bunad“, mojuodamos norvegiškomis vėliavėlėmis sveikina einančiuosius. Šią dieną vyksta ir daugiau renginių, viename iš jų 2019 metais Rugalando lietuvių tautinių šokių kolektyvas „Jorė“ daugiakultūriame koncerte „Folkefest“ daigiatūkstantinei žiūrovų miniai prie Stavangerio koncertų rūmų pristatė lietuvių liaudies šokį „Gyvataras“. Švenčiame lituanistinės mokyklos mokslo metų atidarymą uždarymą, Rasos šventę, Liepos 6-ąją – Mindaugo karūnavimo dieną kartu giedame tautišką giesmę, bėgam 5 km už Lietuvą, dalyvaujame kalėdiniuose vaikų ir suaugusiųjų renginiuose.

Tarp Rugalando ir kitų lietuvių bendruomenių vyksta kultūriniai mainai. Choras „Baltija“ koncertavo Osle, šokių kolektyvas „Jorė“ – Bergene, Tronheime. Ansamblis „Šeimyna“ pasirodė Bergene, o nuotoliniu būdu vykusiame tarptautiniame vaikų ir moksleivių lietuviškų dainų festivalyje-konkurse „Skambėk skambėk, lietuviška daina 2021“ Airijoje užėmė II vietą, nuotoliniu būdu dalyvavo Lietuvos valstybės atkūrimo vaizdo renginyje „Vienas žodis – Lietuva“ Skuode, Lietuvoje, lietuvių dainuojamojo folkloro atlikėjų festivalyje-konkurse „Grižulai“ Vilniuje. Kolektyvai ne tik dalyvauja lietuvių renginiuose, bet ir yra mielai kviečiami į norvegų renginius, kuriuose pristato lietuvių kultūrą.

Bendrija palaiko ryšius su Norvegijos lietuvių bendruomenėmis per įsteigtą Norvegijos lietuvių bendruomenių tarybą (NLBT). Per bendruomenių tarybą palaikomi ryšiai ir su Pasaulio Lietuvių Bendruomene, esame jos nariai. Norvegijos lietuvių bendruomenių atstovai Norvegijos lietuvių bendruomenių tarybą įkūrė 2015 metais Lietuvos ambasadorės Norvegijoje Izoldos Bričkovskienės iniciatyva. NLBT tikslas – Norvegijoje įsteigtų lietuvių bendruomenių reprezentacija Norvegijoje, Lietuvoje ir visame pasaulyje, bendruomenių vieningos pozicijos formavimas, interesų atstovavimas, informacinė sklaida, bendrų informacinių priemonių kūrimas, vystymas ir priežiūra.

Šiais metais, minėdama Vasario 16-ąją, bendrija šventė ir 10 metų įkūrimo jubiliejų. Lietuvių bendrijos 10 metų veiklą apvainikavo renovuoti Lietuvių namai. Ypač daug pastangų įdėjo bendrijos pirmininkas Saulius Trepekūnas. Renovacija pareikalavo nepaprastai daug žmogiškųjų išteklių, organizacinės veiklos, fizinio darbo, išlaidų ir užtruko beveik ketverius metus. Reikėjo įdėti daug sumanumo, nes pradinių lėšų medžiagoms turėta daug mažiau, nei buvo numatyta renovacijos sąmatoje, visus darbus lietuviai dirbo savanoriškai. Žmonės prašė ir gavo iš savo darboviečių nemokamai technikos, kai kurių medžiagų, dalį jų įsigijo su didele nuolaida, kitas panaudotas medžiagas rinko iš griaunamų objektų, ieškojo skelbimuose dovanojamų. Buvo organizuojamos talkos: moterys su vaikais iš panaudotų tašelių traukė vinis, vyrai dirbo sudėtingesnius darbus, kiti pagalbininkai gamino maistą ir vežė dirbantiems statybose. Keli lietuviai meistrai kas antrą šeštadienį nemokamai pakaitomis dirbo po daugiau nei pusę metų. Lietuvių firmos nemokamai siuntė savo darbuotojus atlikti daugiau kvalifikacijos reikalaujančius darbus.

Specialiai sukurtoje feisbuko grupėje buvo teikiama reikalinga informacija. Lėšoms rinkti įsteigtas paramos puslapis, kuriame buvo paskelbtas kreipimasis norvegų kalba, taip pat sukurtas ir *YouTube* kanale paskelbtas nuotraukų filmukas apie vykstančius darbus ir pamažu lėšos ėmė pildyti Lietuvių namams skirtą sąskaitą. Labai rėmė Stavangerio garbės konsulas Toras Almas su žmona Ingrida Alm. Jie ne tik daugiausia paaukojo šiame paramos puslapyje, bet ir pačioje remonto pradžioje skatino ir skyrė 25000 kronų.

„Spare“ bankas paskelbė nevyriausybinių organizacijų projektų dalinio finansavimo konkursą. Pagal jo sąlygas, laimi surinkę daugiausia balsų. Lietuviai paprašė visoje Norvegijoje gyvenančių lietuvių pagalbos ir suvieniję jėgas surinko daugiausia balsų. Atstatydami namą lietuviai jo fasade paliko tautinius ženklus, kad ilgam liudytų, kas čia dirbo ir kokiems tikslams tarnaus šis pastatas.

Šiomet birželio 4 dieną, vykstant Europos lietuvių kultūros dienoms ir dalyvaujant daug garbių svečių, Lietuvių namai buvo oficialiai atidaryti.

Šiuo metu lietuvių namai jau sėkmingai veikia. Čia įsikūrusi biblioteka, atvyksta svečių, jie skaito pranešimus, vietoje yra ir apgyvendinti. Bendrijai tai kainuoja mažiau, nes nereikia nuomoti salės, užsakyti nakvynės viešbutyje. Lietuvių namuose pirmoji iškilminga vakarienė buvo surengta minint Rugalando lietuvių bendrijos 10 metų jubiliejų. Tuo pat metu ir pirmą kartą namuose apsistojo į šventę atvykę svečiai. Po kelių mėnesių tie patys namai priėmė iš Lietuvos atvykusius maestro Vytauto Kernagio vaikus, Eglę ir Vytautą, kurie pristatė filmą apie savo tėtį „Nepakeičiamų yra“. Jau po savaitės namuose apsistojo ansamblio „Stubas“ sutartinių giedotojos iš Lietuvos, atvykusios dalyvauti lietuvių ir norvegų renginyje „Siaudžia sodi tatato“. Po Europos kultūros dienų ir oficialaus Lietuvių namų atidarymo juose apsistojo į šiuos renginius atvykusi Ukrainos lietuvių bendruomenės pirmininkė Dalia Makarova. Vėliau čia teko pagyventi ir paskaitą skaityti svetainės „Gabalėliai Lietuvos“ kūrėjams Aistei ir Augustinui Žemaičiams, kurie tyrinėja pasaulio lietuvių materialųjį paveldą. Taip pat viešnagė džiaugėsi ir savo knygas pristatė žurnalistė, radijo ir televizijos laidų vedėja Živilė Kropaitė-Basiulė („Fainiausia pasauly močiutė“) ir istorikas, Vilniaus universiteto

dėstytojas, 4 knygų autorius Norbertas Černiauskas („1940. Paskutinė Lietuvos vasara“). Lietuvių namuose šventėme bendrijos Velykas, pynėme ir plukdėme Joninių vainikus, Liepos 6-ąją giedojom tautišką giesmę. Vyko „Poezijos ir dainų vakaras“, kurį organizavo Rugalando lietuvių vokalinis ansamblis „Šeimyna“. Paskutinis renginys buvo „Kalėdinės dirbtuvės“, kurių dalyviai gamino kalėdinius nykštukus. Lietuvių namai yra ir įvairių kolektyvų, aktyvių žmonių susibūrimo vieta. Puiku, kai nereikia galvoti kur susitikti, spręsti reikalus arba šiaip pabendrauti. O kad nesutaptų susitikimų laikas, bendrijos puslapyje yra paskelbtas registracijos grafikas.

Rugalando lietuvių bendrija jau nuo brutalaus Rusijos invazijos į Ukrainą pradžios prisideda prie pagalbos ukrainiečiams. Prasidėjus karui, organizuotai ėjo rūšiuoti ir pakuoti humanitarinės pagalbos. Apie 40 lietuvių tvarkė ir ruošė būstą atvyksiantiems pabėgėliams. Rinko pinigus, pirko šalmus, neperšaukamas liemenes ir siuntė į Ukrainą. Ukrainiečiams pabėgėliams surengė lietuviškas Velykas, pagamino metro šakotį su Ukrainos vėliava ir jiems padovanojo, dalyvauja ukrainiečių akcijose, o šiuo metu renka pinigus pirkti naktinio matymo prietaisams lietuviams, kariaujantiems Ukrainoje.

Labai daug bendrijos darbo buvo įdėta į Lietuvių namų renovaciją, todėl dabar stengiamės, kad juose vyktų aktyvi veikla: renginiai, susitikimai, dirbtuvės. Planuojame ne tik rengti jau tradicija tapusias šventes, bet ir dalyvauti kitais metais vyksiančiose Europos lietuvių kultūros dienose Vokietijoje, o dar kitais metais vykti į Lietuvos dainų šventę.

Rugalando lietuvių bendrijos nuotraukos

Projektas „Pasaulio Lietuva.“

Jei norėtumėte publikuoti straipsnį prašome nekeisti straipsnio pavadinimo, nurodyti informacijos šaltinį, autorių ir projekto pavadinimą.

www.pasauliolietuvis.lt